

SZÉKELY HIRLAP

POLITIKAI S VEGYESTARTALMU KÖZLÖNY.

KIADÓ-HIVATAL:
Az ev. ref. főiskola nyomdájában.
SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
NAGY-KÖZ ELEJE.

Hirdetési ár: Három hasábos garmond sorért, vagy annak helyéért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 kr. és minden beiktatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Három hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.
Az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadó-hivatalhoz, dolgozatok és nyilttéri közlések a szerkesztőséghez intézendők.

Megjelenik e lap minden szerdán és szombaton, reggel, **NAGY FÉLÉVEN.**
ELŐFIZETÉSI ÁR
Negyedévre 1 frt 30 kr.
Félévre 2 „ 50 „

Teljes számú példányokkal többé nem szolgálhatván, új előfizetést vagyunk kénytelenek nyitni, — és pedig:

Márczius 1-től juniusig, négy óra, 1 frt 80 kr-ával.

Intézkedtünk, hogy új előfizetőink teljesen kielégíthessenek.

A hivatalos ujság 45-ik száma a következő sorokat teszi közzé:

A székelységnek.

Ő Felsége, a ministerium felterjesztése folytán, a csiki és háromszéki felosztott gyalog- és huszárezredek elköszönt, és a kir. kincstár kezelése alatt álló minden ingó és ingatlan javakat, és jelesen a revindikált havasokat, ruházati és ló-beszerzési pénzalapokat, katonai iskolákat alapítványokkal együtt, és az ezredbeli területen fekvő katonai telkeket, a mennyiben az államnak nem szükségesek, közeledőre, jótékony feltételek mellett, részint Csik-, részint Háromszék közönségének kegyelemből visszaadani rendelte és e kegyelmes határozatának végrehajtásával a magyar kir. pénzügy- és belügyministert bizta meg.

Töröljük ki azt a port szemeinkből.

Tehát csakugyan nem mult el tőlünk e pohár: Erdély baloldali ambulans-kortesei bennünket is meglátogattak. Tisza László fejének babérai, szívének örömvirágai új levelekkel szaporodtak: nálunk is látta öszszegyülve a népet; kitarhatta előtte hazafi szívének magasztos érzelmeit; fogadhatta lelkesült éljenceit, stb. stb.

Kedvünk volna nevetni, s az ily szereplés mulatságos részének ecsetelésével egy kis vidámságra hangolni érdemes olvasóinkat: ha komoly oldala keserűen össze nem szorítaná ajkainkat. De így — félretéve a tréfát — alkalmat veszünk megkérdezni: hogy mi haszna van a hazának ebből a politikai vándorlásból?!

Azt hiszik talán ezek a kalandor vitézek, hogy a 34-beli vándor-patriotáknak léptek nyomába. Kár e jeles hazafiakat így kiparodizálni.

Wesselényi, Kemény Dénes s többi társaik ilyforma szereplése akkoron alkotmányos szükség volt. A sajtó a legnehezebb bilincsek alatt nyögven, a megyei zöld asztalok környezete volt azon hely, hová az üldözött szólásszabadság menekült, ezt felhasználni, az alvó alkotmányos érzületet felsarkantuzni nem csak hazafiúi kötelesség volt, de egy kis bátorság is kellett hozzá. Aztán

ezek a jeles hazafiak nem a népet bujtogatták, hanem a zöld asztalok körül egybegyült értelmiségre kívántak hatni.

És már mi célja ez újkori vándor hazafiaskodásnak? Annyi bizonyos, hogy szükség reá nincs. Ha a hazai értelmiségre kívánnak hatni, rendelkezésükre áll a sajtó, melynél szabadabb aligha van egész Európában. Nem is mulasztanak el semmit e téren, ha szintén nincs is eredménye; s épen itt van a bökkenő. Látván, hogy a hazai értelmiség közt határozott kisebbségben vannak, föltették magukban, hogy pártjuknak legalább fejszerinti többséget szerezzenek. A népet könnyebb elbolondítani, így okoskodnak magukban. Ez a magyarázatja e politikai vándorlásnak.

A nép — minthogy ideje sem engedi, de készülsége sincs reá, hogy mélyebb politikai combinatiokat tehessen — politikai cselekvényeiben inkább az ösztön által engedi magát vezettetni. Bámulatos dolog, hogy magára hagyatva mily helyesen tudja többnyire eltalálni az igaz utat.

Hanem az ösztön, még azon lényeknél is, melyeknél erősebben van kifejlődve, könnyen tévútra vezethető.

Pár évvel ezelőtt, a tavaszi reggelek egyikén, egy méhészt barátomat látogattam meg. A mint a kertben sétálnánk, észreveszem, hogy a herék megöldösve egész rakásokban fekszenek a méhkasok körül.

— Nézd — mondám barátomnak — kaisaid monarchicus népe közt valami forradalomnak kellett kiütni; az éjszaka, tudtodon kívül, valóságos Bertalan-éjt rendeztek.

Az én barátom erre magyarázatát adta e jelenségnak, mondván: hogy a pár napon keresztül uralkodott hóvivatar, a hamvas fellegek, a hideg éjszakai szél tévútra vezették a kis polgárok ösztönét. Azért öldösték meg a heréket, mert azt hiszik, hogy tél kezd beállani; az együgyű kis teremtmények majd csak későre veszik észre, hogy csalódásuk által egy egész generatioval lőnek megkárosítva.

Hogy az ösztön tévútra vezethető, azt igen jól tudják a mi vándor korteseink; ezért a nép közé vegyülnek, ott egy kis forgószélet csinálnak, hogy port kavarván fel az emberek szemébe, elhitethessék, miszerint sanyaru télben élünk s a mostani ministerium alatt soha sem fog kitavaszodni. Hanem, ha többségre jutván, ők vehetik át a kormány gyeplőit: fenn, minden felleget le-

sepernek az égről; alant pedig minden kertet kolbászból fonandnak.

Nincs kétség benne, sok helyt sikerülhet e manőver. A rászédett nép csak későre fogja károsodását belátni.

S már mi nem győzünk eléggé csudálkozni, hogy Tisza L. hogyan állhatott e politikai forgószél-készítőknél épen az élére. Multja, a hazáért ömlött vére azon hitre jogosítottak volt: hogy ő jobban szereti hazáját, mint politikai véleményét; előtte szentebb a közügy, mint ambitioja.

Magaviselete ellenkezőt tanusít.

Ha a hazaszeretet csak egy kis féltékenységet sugallna szívében, — a szerető szív féltékeny — ily forma gondolatnak kellene benne ébredni: „hátha a végén a Deák-pártnak talál igaza lenni, akkor ez az én vándor politikuskodásom nem valóságos attentat-e a haza boldogsága ellen!”

Hanem őt nem háborítják ilyféle kértelyek. Elbizakodva halad megkezdett pályáján, a minap Dézsen, tegnap Régenben, ma minálunk csinálja a forgószélet; holnap, holnapután ki tudja melyik vidéken fogja a port felkavarni. Hagyjuk őt szedni szomorú dicsősége babérait.

Hanem mi polgártársaim, legyünk részen, ne engedjük magunkat tévútra vezetetni. Ha az Apolló-teremben, az az egykét villámos esattanással egybekötött forgószél port kevert volna szemeinkbe: töröljük ki azt onnan a hazaszeretet, a honfi aggodalom könyüivel. Ha kitöröljük, lehetlen lesz be nem látnunk: mikép jelen helyzetünkben — a mikor künn és benn annyi ellenségtől vagyunk környezve — nincs időnk ábrándokat kergetni; kötelességünk kétszerezett igyekezettel komolyan megragadni az erősbülésünkre oly gazdagon kínálkozó alkalmat. Lehetlen lesz be nem látnunk, mikép a haza józanon felfogott érdeke, városunknak a közvélemény előtt elvesztett reputatioja sürgetően azt parancsolják: hogy a jövő hongyülésen a jobb oldalra küldjük képviselőinket.

Még egyszer polgártársaim! töröljük ki azt a port szemeinkből.

Mentovich F.

Vajon mindez mire való?

Szörnyüségés ügyes ember ez a Tisza László!

Nagy ember annyiban, hogy nyom valami 180 fontot, mindamellett egy szik-

Mai számunkhoz egy negyedév melléklet van csatolva.

rányég sem röstelli a korteskedés nemes propagandának terjesztésében fáradozni, úgy gondolkozván, hogy miután az Unio, hála Istennek, meglelt Magyarországgal, neki mint onnan beszámazott embernek, hivatása az, hogy a korteskedés művészetét átplántálja Erdélyországába, a hol ekkorig el tudánk lenni a nélkül, megválasztván tisztviselőinknek s képviselőinknek — nem azokat, a kiket most rántottak elé ismeretlenségökből s nagy dobszó és fáklyás-zene által felkentek, vagyis fellármáztak nagy embereknek: hanem azokat, a kiket hosszas küzdelmekből igaz hazafiaknak s ügyünk barátainak megismerhetünk.

Most már e részben sokkal kényelmesebben vagyunk; Tisza László és Bruderschaftja készen kisütve küldi szájunkba a galambot, nincs szükség egymás közt meghánynunk-vetnünk, kit tartunk képviselőinkre legalkalmasnak: összefogdossa ő azon fiatal embereket, kik verbungjába felcsapnak s szétosztja őket az erdélyi törvényhatóságok követi állomásaira.

Mit aztán a nép! tessék neki megválasztani, habár az apjok hírét sem hallotta soha, sőt meglehet, hogy keresztapjoknak, Tisza urnak is most hallja hírét legelőbb, mert csakugyan, e név Erdély régibb s újabb történetében elő nem fordul sehol; most ismerjük legelőbb a nagy férfit, városról-városra jártában-keltében, töprenkedve azon, a min Macellariu és Miletics töprenkednek, hogy valamiképen összetörjük a XII-ik törvényezikket, a mely békekötés köztünk és az uralkodóház, s szövetség köztünk s Ausztria közt.

No hisz, ha felforgatnátok ezt az egyedül létező törvényes alapot, aztán töprenkedhetnétek, hogy a romokból megint újra

építsetek. A gyermek csuszából s kártyából felrakja az épületet, s a másik perczen leüti, lefújja. Ugy látszik, Tisza ur ilyen csusza-háznak nézi az ország sorsát, s miután komoly embereket nem kap ledöntödsi játékkára: összewerbungolja a gyermekeket s belőlük állit össze követjelölteket, kikkel aztán összedöntse a mit husz évi erős ellentállás alapján a kibékülés nagy napjaiban nem szájhősök, sem gyermekek, hanem évtizedeken át megpróbált hazafiságu böles férfiak építettek.

A mióta én is láttam ebből a komédiából, rosz kedvem elveszett. Bohóság az egész. Csak azt a jó Berzenczeit sajnálom, hogy beleelegyedett; azokat nem sajnálom, a kik Bach alatt mitrovszkit viseltek, Schmerling alatt pensiot kaptak, azt most is húzzák a jelen kormány alatt, addig, a meddig (bár ne sokáig legyen)! és most tigriseskedni állottak, hogy ha majd Tisza-kormány lesz: újból talpra essenek.

Am szolgálták ők a multat, igen a jelelt, s szolgálják a késő jövőt, hanem Berzenczei dolgában ne praesideálgassanak. Én nem hiszem, hogy a magyar nemzet neki futamodjék ennek a vándor komédiának, én nem hiszem, hogy ő Tisza ur s társai által dictáltasson magának követeket; utoljára is minden megye s minden szék ismer a hazának érdemeit szerzett emberei közül egyet s mást, a kit a követi állás fontos kötelességével megbizzon, s úgy hiszem, hogy népünk nem fog elkövetni semmi bohóságot; mert akárhogy s mint vegyük, ez a kérdés nem gyermekjáték, s bizony Isten, mi hazánk nyugodalmát s békéjét nem kockáztatjuk csupán a miatt, hogy Tisza László ur öcsese legyen a minster.

Az Isten segítse ötet nagyratörekvésé-

ben, s majd ha oda kinövi magát: mi örvendeni fogunk, hogy a haza javán iparkodik; tiszteljük előre-törekvésében, hanem előbb hadd forrja ki magát. Tulzók kezében a hatalom parázs-tüz, melyet egy vihar szétoszorhat az egész hazán. A mi hazánk pedig elég tüzet, vért és nyomort látott. Nem kell több.

Azt mondom tehát, én a nép fia, s meglehet népünk is úgy érez, mint én, hogy nekünk bizony ne werbungoskodjanak le s fel az országban, nincs szükségünk nekünk hivatlan prokátorokra; ezer esztendőtl fogva a magunk emberségéből el tudtuk igazítani a magunk baját, s eligazítjuk ezúttal is.

Mi nem akarjuk éltetni sem a nagy dobbot, sem a fáklyás-zenét; megválasztjuk majd azt, a kit ismerünk, vagy a kit legközelebről ismert jobb és belátóbb embereink ajánlanak, de azt nem szeretjük, hogy trombitaszóval árulgassák nekünk a követnek valókat; azt tartjuk, hogy a jó bor elkel czéger nélkül is.

No tehát én, mint vén székely ember, ha zsémbelek is egy kisség, az nem baj, de az embert ez a sok hokusz-pokusz utoljára is kiveszi a sodrából; mert hát, mi az Isten csodájáért szitják közöttünk az elégedetlenséget akkor, mikor hazánkunk alkotmányos szabadsága ki van küzdve, mikor a kormánytól szabadon órálnak, irhatnak, mikor gyülesezhetünk, kereskedhetünk, jöhetünk-mehetünk szabadon, pörölhetünk hazánk nyelvén, bennszülött tisztviselőink vannak, nem Galieziából hozzák többé őket; olcsóbb sóval sózzuk kenyérünket és saját szükségünkre dohányt is termesztünk. Hát elfelejtettétek e húsz keserves esztendő nyomoruságait? Eh, de könnyen felejtetek!...

Székely Bors.

TÁRCA.

Falusi levelek Pestről.

Pest, febr. 10. 1869.

II

Tisztelt Szerkesztő ur!

István bá holnap indul vissza tiz napi itt mulatás után.

A városok is rendesen kevesebb érdeket mutatnak fel télen, mint a többi évszakokban. Komolyabb látogatóknak a farsangi mulatságok nem nyújtanak kárpótlást az év többi szakaiban élvezhetőkért, s aztán István bá a nagy város farsangi mulatságai iránt nem nagy fogékony-sággal viseltetik; különösen a Duna s minden mit ez szépet és tanulságost képes felmutatni, télen veszve van. Mindemellett úgy hiszem értelmes turistának eleget látott és észlelt, melyek meglephették, eddigi tapasztalatait tulszárnyalák. Én sem mulattam el semmit, hogy rövid itt mulatása minél tanulságosabb legyen.

Midőn első látogatásainál szokatlan öltözetével a közönyösek figyelmét igen magára vonta, e vidéken divatos szederjes földész öltözetet csináltatott magának, mondván jó lesz majd fiának, midőn vándorolni kijő.

A lánczhid gyakori megsemlélésének és bámulatának volt tárgya, mindannyiszor magasztalva említvén annak teremőjét, a nagy Szechenyit.

Megmutattuk neki a magam, vagy más vezetése mellett a nemzeti muzeumot, az Akadémia épületét; az egyéb benne lévő közt az Eszterházi képtárt, megnéztük a vígadó helyiségeit, meg az alagutat, a Budai hajógyárt, hol naponta 800-1000 ember dolgozik, s a gőz-és más hajókat minden kellékeivel előállítják, hol a fatörzs vastagságu vasdarabokat kovásolják, s úgy gyalulják, furják, esztergályozzák, mint az asztalos vagy kerekas a fát, hol az ezer meg ezer mása megtartására számított lánczok minden szemét megtelelő feszítés által kipróbálják.

Esténként rendesen a színház szolgált szórakozásul s egyszersmind megpihenésül a nappal fáradozmai után. A népszínház boházataiban komoly turistának kevés élvezetet talált, és senki sem fog megütközni, hogy a nemzeti színházban Hunyadi László után, tetőtől talpig hazafias izlését, az Észak csillaga kevéssé elégitette ki, s hogy élvezete Szigligeti Grittiájában cualminált.

A sok járás-keles: figyelmének folytonos igénybevétele szokatlan és ilyesmire most először s talán utoljára vállalkozó turistánkat végre kifárasztotta; s már tegnap este szobámba lépve így szólott: látom ennek soha sem lesz vége, de azért mégis holnapután megyek. Már eleget láttam, sokat költöttem, s azután ha otthon ily lágy időben nem trágyázhattak is, megváltozhatik az idő, s annál inkább hozzá kell látni a munkához.

Megmutattuk kedves vendégünknek a nevezetesebb köz- és magán épületeket, az ország-házat, a m. miniszteriumok épületeit, a miniszterek lakását, milyeneket Buda-Pest csak 1848-ban s akkor is csak rövid időre látott, s hogy turistának oly szállásokat is szemlélhessen, minőket 1848-ban se láthatott volna s minők Buda-Pesten, 3 század óta nem léteztek: megmutattuk a királyi palotát, a franczia és török consulok szállásait.

Megnéztük azon számtalan szépnél szebb házakat, melyek a mult év folytában épültek, vagy tetemes átalakuláson mentek át, szintén azokat is, melyek részint most romboltatnak, részint előleges készülétek színhelyül szolgálnak oly czélből, hogy a tavasz első derültével munkába vétessenek.

Megmutattuk az új Pesti hajógyárt, mely csak mult májusban indult meg, s már is 500 munkást foglalkoztat, s azon úton van, hogy nem sokára a 30 év óta létező Óbudai gyár nyomdokába lépjen. Megnéztük az újpesti révet, hol télen által jászolyra kötök ama számtalan járműveket, melyek a Dunát az év többi szakaiban, nem csak hazánk, hanem ez óriási folyamat környező más országok iparának életerévé változtatják.

Megtekintettünk egy-két, ama nagyüzemi gozmatmok közül, melyek naponta ezer meg

ezer mérő buzát változtatnak alkalmas tápszerré, nemcsak városunk népének számára, de egyszersmind becses örleményei keresett kivételi cikket épeznek Europa északnyugati tartományaiban, és a föld bármely hasonló gyártmányaival dialmasan versenyeznek.

Ma este egy kis búcsutalálkozásra jöttünk össze: István bá, azon barátom, ki néki legtöbb-szor ciceronéul szolgált, s én Emlékezetbe hoztuk a sok szép látott dolgokat, felemlítettük mily nagyszerű már is Pest, hogy csak 20-30 év előtt egészen másként nézett ki, s hogy 20-30 év mulva még mennyivel szebb lesz, hogy mennyire kíváncsatos volna, miszerint a Királyhágón túli városaink is növekednének, gyarapodnának, hogy ha bár kisebb mérvben, oly dolgokat volnának képesek felmutatni, minőkkel Pest díszlik; megbeszélők, hogy általában, ha hazánk jóléte emelkedik, különösen pedig a vasutak a Királyhágón túl is szét fognak kigyódzani, erdélyi városaink is szemlátomást emelkedni fognak; de erre mulhatlanul kívül béke, belől szabadfejlődés, se végre törvényes rend és nyugalom szükséges. Végre társalgásunk befejezésül István bá azon meggyőződését fejezte ki, hogy ha a király a törvényeket pontosan megtartja, ha az országgyűlést rendesen összehívja, ha az országgyűlés által a haza javára fölterjesztett törvényeket megerősíti s végrehajtja: ez esetben vétek volna bármely okból beháborgást idézni elő, s a dolgok békés fejlődését akadályozni.

Elválásunk igen kedélyes volt. István bá meghatólag köszönt meg irányában tanusított szivességünket. Soha sem fogja — mondá — sajnálni azon 150 forintot, melybe útja került s még kerülni fog. Nagyobbik fiának — folytatta — ki már kovácslegény, meghagyja, hogy vándorlása közben töltsön minél több időt Pesten, s írja meg néki a miket akkor lát; s inkább eladja két tulkát, s kisebbik fiát, ki a második gymnásiumban osztályában első, s kiből embert akar csinálni — majd midőn jogász lesz, egy nyári vakáczióra kiküldi világotlítani Magyarországra és Pestre.

Ámitások. *)

„Az ámitás sértés, mert feltételezi, hogy a honfiakból bolondot lehet csinálni.“

I.

Vannak, kik tele torokkal birdetik, hogy ha az Andrassy-miniszterium megbukik, az adó leszáll, minden stempli megszűnik, s ki-ki szabadon főzhet pálinkát, természetesen dohányt, stb. Mit az ember óhajt, azt könnyen el is hiszi; de az ily könnyenhitőségnek már sokan megadták az árát.

Volt idő, a midőn Erdélyben a népet éppen a reactio azzal kecségtette, hogy a nagyobb birtokosok erdei, földjei a szegényebbek közt fel fognak osztatni, csak lépjenek föl erélyesen a reactio érdekében.

A szegény nép hitt, cselekedett s maga is az abszolutismus kelepcejébe került.

Az eredményt mindenki tudja.

Volt idő, a mikor akadtak, kik legnagyobb határozottsággal állították, hogy az európai diplomacia Magyarhon függetlenségét elismeri, hogy nyolczvanezeri török had vonul be Erdélybe, hogy az angol kormány milliókat szánt Magyarország érdekeire.

A szegény nép ismét hitt, csalódott és lakott.

Ez idő szerint is vannak, kik mennyre földre esküsznek, hogy ha az Andrassy-miniszterium megbukik, az adó leszáll stb. s pedig a csalfa próféták jól tudják, hogy az még most sem egy, sem más nemű miniszterium alatt meg nem történhetik.

Jelen európai viszonyok közt minden állam kénytelen nagy hadserget tartani hadkészen; mert egy európai háború Damocleskardja függ mindnyájunk feje fölött.

Ez állapot nálunk is sokba kerül, ámde nem lehet oly magyar miniszteriumot képzelni, mely e tekintetben megtakarításokat tehetne, ha nem akarná hazánkat az ólálkodó ellenség könnyű martalékául kitenni, vagy nem kívánná hazánkat elárulni.

Közökhajtás, hogy a honvédsereg mennél hamarabb felállítassék és felszereltesék, s hogy mennél több vasút építtessék.

Ugye ezekre sok pénz kell, s alig hihető, hogy ha egy új ellenzéki miniszterium venné kezébe a kormánygyeplőt, a honvédség felállításnak megszüntetésén s a vasúti építkezések betiltásán kezdené a gazdálkodást.

Midőn egy elcsigázott birtokot a haszonbérből nagy bajjal visszakupunk, azt drága pénzben kell ruháznunk, ha azt akarjuk, hogy jövedelmezzen.

A magyar miniszterium részébe beruházás helyett adósság jutott. Ezt ignorálni nem lehet, mert kettőn áll a vásár. Aztán a hitelezők legnagyobb részt külföldiek, kik nem értik a tréfát.

Mig az államadósságok rendbe nem hozatnak, mig a földmivelés, ipar és kereskedés virágzóbb állapotra nem emelkedik: a magyar kormány is kénytelen lesz nagyobb pénzbeli áldozatokat igénybe venni.

Egy új miniszterium alatt sem tehetne az országgyűlés egyebet, minthogy az elkerülhetlen terheket felvállalja, ha nem akarja Magyarország alkotmányos fejlődését közmívelődési és közigazgatási felvirágzását akadályozni, vagy éppen lehetlenné tenni.

Mindezen kiadások milliókba kerülnek, s ugyan honnan vehetné egy új miniszterium is a milliókat, ha az adót s az állam más jövedelmeit rögtön leszállitaná?

Szólittassanak fel csak az agitátorok őszinte nyilatkozatra, meg fogjuk látni, hogy határozott felelet helyett üres frasisokkal, hű kecségtetéssel s mystificatiókkal fognak felelni.

Vannak bűvészek, kik egy kalap alól több száz tojást vesznek ki, s egy palaczkból egy veder bort is képesek kitölteni. De hiszen ez olynemű szemfényvesztés, melyet senki sem vesz komolyan.

Isten mentse a hazát oly miniszteriumtól, mely bűvészekből alakulna.

De ugyan honnan varázsolná elő az új miniszterium azt a szükséges sok milliót?

Mindjárt megmondjuk.

Hát az adót az sem szállitaná le, a pálinka, dohány, s más hasonló államjövödelmeket nem törölné el, hanem e helyett, meglehet, a pénzügyet kevésbé okszerűen kezelné, minek aztán

az a szomorú következménye lenne, hogy még több jövedelemre s így még több adóra lenne szükség.

S a nép?

A nép panaszkodnék, hogy az új miniszterium szavát nem váltotta be, mire a miniszterium bámulva fogná kérdeni: „ugyan mikor tett oly ígéretet, hogy az adót le fogja szállítani?“

De a czél el lenne érve mihelyt a választásokon túl estünk.

Csak addig bajos, mig az ily eljárást sikerül egy csinos mondatba beburkolva feltálatni, már pedig ezt a mesterséget a diplomacia rég feltálatla: a miniszterium desavouálni fogná kortekedésre felhasznált barátjait!

De hát arra volnánk kárhóztatva: hogy örökre elviselhetlen teher nyomja vállainkat?

Oh nem; tőlünk függ, hogy azokon mihamarább könnyítsünk, csak ne hallgassunk az üres kecségtetésekre s ne resteljük a körülményeket saját erőnkkel megvizsgálni és dolgainkat józan belátásunk szerint intézni.

Vagy ha erre képesek nem volnánk, kérjünk tanácsot azoktól, kik nem most lettek barátaink a választás végett, hanem bizalmunkat már rég kiérdemelték; akkor: a mikor választásról, alkotmányról még szó sem volt.

Ezekre hallgassunk, ha nem is hízelnének, s ha nem is ígérnek aranyhegyeket.

A kérdés abban központosul, mely esetben érünk hamarabb czélra: ha az Andrassy-miniszterium fennmarad vagy ha megbukik?

Az adó s más fináncziális terhek mindig aránylagos viszonyban állanak az állam szükségleteivel. Mentől több a költség, annál nagyobb adót kényszerül kiróni a törvényhozás, és megfordítva. A feladat e szerint az államszükségletek lehető apasztásában áll.

Hogy az állam szükségletei lejjebb apasztathassanak, arra mulhatlanul rend és csend kívántatik; mert csak is akkor fordíthatja a miniszterium idejét és figyelmét az országos pénzügyek rendezésére, csak akkor lehet reményleni; hogy Magyarhon polgárai, egyetértőleg és közösen segitendik elő e nagy feladat megoldását, s csak ekkor követheti a miniszterium ebbeli fáradozásait az óhajtott siker.

Az Andrassy-miniszterium tapintatos és erélyes eljárásával a kibékülést létre hozta, miáltal szebb jövőnk alapköve le van téve, de hogy a megkezdett rendszert logikai következetességgel kilehessen fejteni, hogy az alkotmányos élet oltaalma alatt, a rend és csend gyökeret verhessen, arra mulhatlanul megkívántatik, hogy a jelen miniszterium elkezdett munkáját folytathassa, mi egy minisztertervátvózás beálltával okvetetlen fennakadna.

A minisztertervátvózás mindenütt bizonyos rázkodással szokott járni, minálunk veszélyes válsággá fajulna, miután a jelenlegi miniszterium bukása igen könnyen magát az alkotmányos élet fennmaradását hozhatná kérdés alá.

Egy új miniszteriumnak más nézetei, elvei lennének, következésképp új rendszert kívánna életbe léptetni, de erre idő kell. Az új miniszteriumnak kellene a legfelsőbb bizalmat előbb még megnyernie, mit az Andrassy-miniszterium már teljes mértékben bír.

E nehézségek az alkotmányos rend és csend megszilárdulását magok is hátráltatnák, már pedig mentől később következik be az óhajtott várt rendes állapot, annál távolabb esünk czélunk elérhetőségétől.

Mindezekből önként következik, hogy az adó leszállítását, a pálinkafőzés, dohánytermelés felszabadítását, s más hasonló terhek enyhítését előbb remélhetjük azon esetben: ha az Andrassy-miniszterium fennmarad, mintha megbukik.

A ki ezt felfogni képes, nézetünk szerint, nem teheti, hogy a képviselőválasztások szavazatát másra, mint a Deák-párt által kijelölt honfitársára adja.

Midőn vannak, kik azzal ámitják a választókat, hogy ha az Andrassy-miniszterium megbukik, az adó le fog szállítani, erre azzal is lehetne felelni: hogy ha a jelenlegi miniszterium megmarad, senki nem fog többé semminemű adót fizetni.

Egyik kecségtetésnek ugy nincs alapja, mint a másiknak, s ha csak arról lenne szó, ki tesz nagyobb ígéreteket, nem látjuk át miért ne adnának több hitelt a mi szavainknak, ha t. i. nagyobb offertet tennénk.

Azonban illőbbnek, caelirányosabbnak tartottuk e helyett a körülményeket felvilágosítani, hogy mindenki saját belátása szerint határozzon.

hassa el magát: kit választson képviselőül, és kitől tagadja meg szavazatát.

Egy másik ámitás, hogy az Andrassy-miniszterium hazánk ügye előmozdítása végett nem tett semmit; miről más alkalommal.

Monostori.

VIDÉK.

Küküllőmente, febr. 28

Tisztelt Szerkesztő ur!

Bocsásson meg, hogy mi ösméretlenül egy kérdést intézünk önhez mi, agg korunknál fogva, ösmertük Marosszéket 1848 előtt, figyelemmel kísértük az eseményeket és az embereket azon időben és azután is. Mint egy vidéken lakók gyakran összejövünk, s beszélgetünk pipa füst és egy pohár bor mellett a hazáról, szívünk dolgairól és azon emberekről, kik tanulásuk és állásuknál fogva hivatva vanuak arra, hogy székünk ügyeit vezessék.

Mi minden időben és legbiztosabb embereinket választottuk meg tisztviselőinknek, és most nagyon különösnek tartjuk hogy itt Marosszéken egy néhány ember, — közöttük egy, ki törvényeszéki elnök, kettő, kik királybírák, vagy három, kik dullók akartak lenni, de nem lehetek, irásban, szóval, gyűlésben, úton-útfélen mind tisztviselőinkkel bajlódnak, sajt mondják, hogy a népet a tisztviselők rosz útra akarják vezetni.

Mondja meg nekünk szerkesztő ur, hogy helyes-e piszkolni ezeket, kiket a közbizalom választott ki a sokak közül?

Mondja meg, hogy e piszkolódók nem épen minket, egyszerű választókat sértenek-e a val, ha választottainkat akarják kisebbiteni előttünk?

Mondja meg, hogy szükséges-e, hogy azokat, kiket mint nem tisztviselőket, szerettünk, kiktől addig is tanácsot kérdeztünk, kikbe bízunk, kiket követtünk, kik soha bizalmunkkal vissza nem élve, érdemesítették magukat arra, hogy tisztviselőinknek megválasszunk, kik azóta is mindent elkövetnek — még áldoztak is arra, hogy nekünk szolgáljanak — azután, hogy megválasztottuk, elmellőzzük, s új tanácsadókat, új vezetőket keressünk?

Mondja meg, mi bántja ezen urakat? s vajon ha véletlenül e közbizalomban ők részesültek volna, jól esnék-e nekik, ha most őket piszkolnák?

Mi ezen kérdésünkkel nem akarunk tisztviselőinkhez fordulni, nem ők érdekelve vannak; hanem önhöz, mint tanárhoz s mint nem érdeklőtől kérünk feleletet s felvilágosítást. Nekünk ugy tetszik, hogy ezen piszkolódók urak szemüket hályog borítja, s nem látják, hogy most nem bukovinaiak, nem gallicziaiak, nem csehországbeliek, hanem székünkben született, általunk gyermekkorunk óta ösmert, becsült és kiválasztott emberek tisztviselőink, kiknek sorsuk a miénkkel össze van kötve, kiknek érdekei a miénkkel azonos, s kik midőn a maguk javát eszközlik, a miénket is elősegítik; kiknek atyjok atyáinkkal, nagy atyjok, nagy apáinkkal ettek egy sőt és egy kenyeret, s kik kénytelenek velünk együtt élni e hazában, s ha a szükség ugy kívánja velünk együtt elvérzeni a hazáért. Válasszat szerkesztő urnak elvárva jó egésséget kívánva vagyunk.

alázatos szolgálói

Három öreg székely a Küküllő mentéről. *)

*) A felelet, édes atyámfiak, nagyon egyszerű. A rosz mindig ellensége a jobbnak s természetesen, hogy a kiket kegyelmetek elejtettek a választásoknál, azok most nem a legjobb emberei azoknak, kiket bizalmunkkal megbíztunk. Fáj nekik még mindig, hogy nem ők valának a választottak. De a dolognak van még egy másik oldala is. Nem csak hogy fáj azoknak az uraknak, hogy ez így van, hanem azt is szeretnék, hogy ne legyen így. A dolog rendes folyása szerint azouban ezt elérni nem lehet; mert minél inkább megállandósul a jól indult alkotmányos rend; minél többet el bír hárítani alkotmányos kormányunk, evel választott tisztviselőségünk a 20 esztendő alatt felhalmozódott roszból: természetesen annál inkább megszeretjük jó állapotunkat s azokat, kik ezt számunkra megszerezték, s a miben rajtunk áll: ki is mutatjuk irántuk hálánkat, azaz ismét őket választjuk meg tisztviselőinknek. Már pedig ez gonosz vonás lenne azoknak az uraknak a számi-

*) Szerző engedelméből a K. K. után közöljük ez érdekes cikksorozat. Mult számunkból tér szüke miatt maradt ki. Szerk.

Szász Régen február 25.

Tisza László ma itt volt tordai cognitús testőreivel; m. járai banderium kíséretében vount be a városi vendéglőbe, hol — lévén asznap épen heti vásár napja s a barompiaez is e nap szabadulván föl — báméskodó sokaság előtt mondotta el kevésből rövid követi számadó beszédét, nem csak benn a szobában, hanem künn a szabadban is, s nem csak magyarul, hanem németül és oláhul is ajánlva Szentkirályi Gábort követjelöltnék, ki hasonlólag programmotolt; programmjait nyomtatva szórva szét.

A gyűlést mire csak balpártiak voltak meghíva — diszebed követett melnyél tekintélyesebb többségben a városi kézműiparos osztályból, a czéhmasterék vettek részt; voltak azon olyak is, kik a multkori jobboldali ebéd felett is patunter mulattak. Kik lehetnek ezek jól tudják tisztelt olvasóim. . . .

Az ebéd végével, mikor már mindennek vége volt, a népsép leapadtával, magas vendégeink banda-szó mellett vettek búcsut városunktól, M. B. elől neveltséges két kerekű szekérrel; egy hátramaradt, jóllakott falusi közember, az elválás fájdalomában miután mindennek vége volt a sokaság előtt derűtséget idézett elő „menjetek csak, — hanem ilyen bolondforma szekér gazdától nem sok jót várhatunk.“

E volt számadása Tiszának, mit ha jól meggondoljuk legfőlebb is a mathezi törvénye szerint ad rezultátumot: nulla von nulla geht auf, „mert, teremthet Isten csudát — borra változtathatja a Tiszát,“ — de hogy Szentkirályi Gábor Tordamegye felsőkerületében követ legyen: azt párthivei közül sem sokan merik hinni. Programja sajátosság; szelid, mert elismeri, hogy van alkotmányunk, de homályos, mert ő akar auna újraalapítója lenni mégis; óhajtja azt, mit a jobboldal már rég akar, s részint már ki is vitt. Szegény Sz. G. ! ha rád kellene a haza alkotmányának, mint alapítójára, várakoznia ! . . .

Egy a háttérből.

Horváth Boldizsár igazságügyminister beszéde, a melyet választóihoz febr. 15-kén mondott (Szombathelyen).

Hazánk története alig mutat fel oly nevezetes országgyűlést, mint az, a melyet a mult évi dec. 10-kén ő Felsége a király berekesztett.

Rég vágytam önök körében megjelenni, hogy számoljak ez országgyűlés alatti eljárásomról, hogy igazoljam azon politikát, a melynek én is egyik igénytelen tényezője voltam; de az alkotott törvények végrehajtására vonatkozó intézkedések, a melyekkel a törvényhozás megbízott, sok és halaszthatatlan munkát követeltek tőlem, s én biztam önök jóakarátában, hogy nem fognak páleztát törni fölöttem azon késedelemért, a melyet a nemzet iránti s hivatalos állásomból folyó kötelességeim parancsoltak reám.

Nem csalódtam. Azon tömeges bizalmi nyilatkozatok, a melyeket önöktől venni szerencsés voltam. (Eljenzés), felmentettek engemet a mulasztás vádjá alól, sőt eddigi eljárásom nyílt helyeslését fejezván ki, felmentenek attól is, hogy akár az országgyűlés működéséről, akár pedig a nekem jutott szerepről, tüzetes számolást terjeszsek elő. (Halljuk !)

tásán keresztül. Zavart, a dolgok fenekestől való felforgatását kell hát teremteniök, hogy a zavarosban halászassanak. Igen de hogyan? Ha kegyelmetek továbbra is hallgatnak régi jó tanácsadóikra, kiket jó szolgálataikért, igaz hazafiságukért tisztviselőiké választottak: akkor a dolgok nemhogy fenekestől felfordulnának, sőt mindig jobban haladnának előbbre. Tehát első feladatuk azoknak az uraknak, hogy a jó tanácsadóktól elidegenítsék kegyelmeteket, hogy aztán rájok hallgassanak, hogy aztán a dolgok öszszeszevarodjanak, hogy aztán ók kerekedhesenek feljül. Ez olyan világos, mint a napfény. Ne hallgassanak hát kegyelmetek a kísértőkre, hanem azokra, a kik a dolgokat jól indították, a mint maguk is tapasztalhatják: jobbra vezették s bizonyára minden elérhető jót megszereznek számunkra, mert maguknak is csak annyi javuk lehet, mint a mennyiben mi is részesedünk. Szerk.

Mintha azt mondták volna önök:

Csak az ereiménytelenység, csak a meghiusult kísérlet szorult igazolásra; a lefolyt országgyűlés igazolása magában a sikerben, magokban a kézzelfogható eredményekben fekszik, a melyeket birunk és élvezünk.

S önök itélete teljesen helyes.

Ha ismét eredménytelenül oszlott volna szét az országgyűlés, úgy a mint 1861-ben történt; ha most is úgy, mint akkor, egy provisorium küszöbén állanánk, a melynek ködös látóköre minden kilátást egy szebb jövő felé egyelőre elzárt; ha még mindig fennállana azon mély szakadás, a mely a hatalom absztrakt érdekeit s a nemzet jogosult vágyait egymástól elválasztá; ha most is remegnünk kellene, hogy a törvényhozás szünetelése alatt az erkölcsi és anyagi kényszernek minden eszközei mozgásba hozatnak, hogy a nemzet ragaszkodását jogaihoz és ellenállását a beolvasztási kísérletek ellenében lassankint megtörjék; ha most is úgy, mint akkor, testvéreink amott túl a Királyhágón s a Dráva partjain tőlünk elszakítva, irányunkban akarva, nem akarva ellenséges politikai hadálást foglalnának el; ha a nemzet még mindig lekötött kezekkel volna kénytelen tűrni égető bajait és sérelmeit, a nélkül, hogy azok orvoslásáról gondoskodhatnák; ha most is, mint ama szomorú multban, a nemzet jövője felett nem állana őrt más, mint a pusztaság és tehetetlen remény: — oh igen! akkor kétszeres kötelessége volna mindenkinek, kit polgártársai bizalma a törvényhozók körébe emelt, sietni küldöihez, felvilágosítani őket a helyzet felől, megnyugtanni a közhangulatot, úgy, mint a jó hadvezér, a kinek a vesztett csata után első és legfőbb gondja a sereget egybegyűjteni s megmenteni azt, a miben a jövődől győzelmek magva rejlik: a sereg önbizalmát. (Igaz! eljenzés).

Istennek legyen hála! ezúttal mi, a nemzet képviselői, nem vagyunk kénytelenek a meghiusult kísérletek, a sikertelen küzdelem mentéseivel előállni; diadallal tértünk vissza az erkölcsi hadjáratból, a melynek vezetői voltunk; s ha van aggodalmunk, ha van feladatunk, ez nem abban áll, hogy a nemzetet a csüggedéstől féltjük és óvjuk, mint inkább abban, hogy kérve-kérjük a nemzetet, nekogy úgy tegyen, mint azon hadsereg, mely az első győzelem mámorától elkapatva, a helyett, hogy biztosítaná az elfoglalt tért, s higgadtan megfontolt terv szerint lassu, de biztos lépésekkel haladna előre a diadal útján, fegyelmetlen és elbizakodott tulkapásaival a kiküzdött vívmányokat is újra kockázra teszi.

Ismétlem: meghajlok önök itélete előtt. Mert csakugyan azon politika, melyet a nemzet törvényhozása követett;

azon politika, mely a 300 éves közjogi vizsálynak véget vetett, s a bizalom és szeretet oly szoros kapását hozta létre a fejedelem és nemzet közt, minőhöz hasonlóval 1000 éves történelmünk lapjain csak elvétve találkozunk;

azon politika, mely az erdélyi uniót a bevezett tények sorába emelé, s testvéreinket baráti karjainkba ismét visszavezeté,

azon politika, a mely a viszonyt köztünk s a lajtán-tuli országok közt korábbi féltékenység és bizalmatlanság helyett a kölcsönös egyetértés, barátság és becsülés alapjára fekteté;

azon politika, mely visszaadta a nemzetet önmagának, belügyeinket saját független rendelkezésünk alá helyezé, a külügyek elintézésére pedig visszazavart azon befolyást, a melyet a mohácsi vész óta nélkülöztünk;

azon politika, mely lehetővé tette, hogy Magyarországnak, államának 300 évi szünetelése után ismét önálló factorként jelenjék meg az európai államesaládok körében;

azon politika, a mely törvényhozásunknak szabad tért nyitott, a mult sebeit lassankint behegeszteni s a szellemi és anyagi emelkedés alapjait megvetni;

azon politika, mely kifelé a béke, itthon pedig a józan szabadelvűség zászlaját tűzte ki, mely visszaállítá a saját szabadságát, s azt saját polgártársainak: az esküdtszék oltalma alá helyezé; és zsidó polgártársaink egyenjogosítása által helyrehozta századok hibáit, százezrekkel szaporítván a haza szabad polgárainak számát;

azon politika, a mely addig is, mig a hűbéri viszonyok többi még fennlévő maradványait megszüntethetné, eltöröl azoknak egyik legterhebb fáját, a szőlő-tartozásokat, a dézsmát (éljenzés); mely a népnevelés szabályozása által a

nemzet jövőjének biztosítását a mivelttség, a felvilágosodás terjesztésében keresi; mely az igazságszolgáltatás terén már is habár nem győkes, de lényeges és messzeható reformokat hozott be, s az ország főtörvényszékeinek rendi jellegét megszünteté;

azon politika, a mely egypár év mulva a távirda és vasuti közlekedés eszközeinek több 100 mértföldnyi hálózatával fogja ellátni az országot; azon politika, mely a kereskedelmi forgalomnak már is minden reményt messze tulszárnyaló lendületet adott, a főváros népességét két év óta közel harmincz ezer lélekkel szaporitá s forgalmát azon fokra emelé, hogy annak a budapesti lánchid már alig képes megfelelni;

azon politika, a melynek kedvező eredményeit kisebb-nagyobb mértékben mindenki látja, érzi és élvezi, a mely e sokat szenvedett haza földjén minden verontás, s minden erőszakos rázkódtatás, sőt csak minden kérkedő zaj nélkül is egy új világot teremtett, — igen uraim, önöknek igazuk van, — ezen politika nem szorult igazolásra. (Hosszas eljenzés).

Lehet, hogy sokan még minden eredményre sincsenek melegegedve; de, uraim, csodát csak Isten mivelhet; az emberi erő csak fokozatos haladás útján állítja elő műveit, s így az is, a mit a nemzetek életében átalakulásnak nevezünk, sok időt és munkát igényel, s legtöbbnyire nemzedékek életén vonul keresztül. Mi sem képezhetünk e szabály alól kivételt; még sok időbe és erőfeszítésbe fog kerülni, a mig átalakulásunk művét teljesen befejezhetjük; de ha annak, a mi eddig történt, nagyszerűségét, ha eddigi munkánk kedvező eredményeit szembe állítjuk az idő rövidségével, a mely alatt mindaz létrejött s azon tömördek és nehéz akadályokkal, a melyekkel meg kelle küzdenünk: úgy bizvást elmondhatjuk, hogy ily gyors és nagymérvű átalakulás, békés műveletek útján, a nemzetek történetében páratlanul áll. (Igaz! hosszas eljenzés).

Lemondok tehát a számolásról; s hogy mégis eljöttem önök körébe, ez azon örömmön kívül, a melyet nekem a mai viszontlátás nyújt, főleg két okból történt.

Először: hogy élő szóval fejezhessem ki őszinte és mély hálámat önök megbecsülhetlen bizalmáért, mind a multa, mind a jövőre nézve (Hosszas lelkesült eljenzés!); azon bizalomért, a mely tért nyitott nekem a multa ar, hogy szerény, de buzgó napszámoként hozzájárulhassak azon korszakot alkotó művek kezdeményezéséhez, a melyeknek szerencsés befejezésétől függ e nemzet jövője, nagysága és jóléle: s azon bizalomért, a mely a jövőre nézve lehetővé akarja nekem tenni azt, hogy megoldhassak egy terhes, de szép földadatot! hogy hazánk igazságszolgáltatásának ügyét mostani sok tekintetben primitív állapotából a kor s a tudomány követelményeinek színvonalára fölemelhessem.

Eljöttem másodsor azért: hogy, miután önök szivesek voltak engemet e kerület képviselőjének jövőre is kijelölni, legalább több vonásokban elmondjam nézeteimet a legközelebbi országgyűlés teendőiről. (Halljuk! eljenzés).

Sok és nehéz teendő vár ezen országgyűlésre. Ugy vagyunk, mint a gazda, a kinek egy veszályos áradat majdnem mindenét elseperte, s félig romokba dönté azt is, a mit fennhagyott. Nem tudja, mihez nyuljon előbb; vajjon a romokat tisztítsa el az utból, a melyek tevékenységét, mozgását minden léptennyomon gátolják; vagy az elsodort töltéseket hozza helyre, hogy egy újabb áradat pusztításainak elejét vegye; a régi épületet hozza-e rendbe, a mely összeomlással fenyegeti, vagy annak romjaiból új lakot emeljen; óhajtana egy új, czélszerűbb gazdasági rendszert életbeléptetni; de ez áldozatokat követel, a melyek jutalmát csak a távol jövő hozza meg, holott a napi szükségét követelményei is halaszthatlan kielégítést sürgetnek (Igaz!) Elvégre is azon meggyőződésre jut, hogy egyiket sem szabad elmulasztania: itt mentenie, ott tataroznia, itt rombolnia, ott alkotnia kell: szeméit folyton a jövőre kell függesztenie, a nélkül azonban, hogy a közvetlen jelent is kifeledje számításából.

Ne titkoljuk önmagunk előtt: ott vagyunk csak, hogy az áradat megszűnt, hogy ismét rendelkezésünk alá jutott őseink szent földje: de az romokkal s a pusztulás nyomaival van tele; és szakadatlan erőmegfeszítés kell oda, hogy újratereptsünk itt mindent, ha azt akarjuk, hogy e földön a nemzeti jólét, nagyság és hatalom forrásai újra megnyiljanak. (Helyes, igaz!)

A lefolyt országgyűlés feladata volt: a hazát megmenteni, a jövő országgyűlés feladatául ju-

tott: azt ujjaalkotni. A mult országgyűlés megmentette e földet a nemzet számára; a jövő feladata lesz: megtartani a nemzetet e haza földjén. (Hosszas éljenzés, és helyeslő felkiáltások.)

Vannak azonban, a kik az ujraalkotás alatt nem értenek egvebet, mint régi intézményeink visszaállítását. Különös, hogy e nemzet annyira fél attól, a mit reactionnak nevezünk, s mégis sokan nem gondolják meg, hogy oly intézmények felélesztése, a melyek a kor kívánalmainak s az új viszonyok szükségének meg nem felelnek, szintén nem volna egyéb, mint reactio, azaz visszaesés (Igaz, helyes!). De én egyiránt irtózom a reactiótól, akár német, akár magyar kiadásban jelenjék az meg előttem. (Éljenzés.)

Ismerem a kegyeletet, s teljes mértékben osztom azt, a melylyel e nemzet a maga multja iránt viseltetik; sőt e kegyeletet bizonyos korlátok között én legszebb nemzeti sajátosságaink, legszerencsésebb erőneink közé sorozom, mint a melynél alig találhatnánk erősebb biztosítékot azon veszélyek ellen, melyek a folytonos s indokolatlan átalakítási kísérletekből szoknak származni, s az államnak életeterejét túlfeszítvén, a kimerült nemzetet rendszerint a dictatura karjaiba vezetik. De másrésztől a túlmerev ragaszkodás a multhoz, annak intézményeihez, szokásaihoz és gyakran balitéleteihez; mindig akadály a haladásnak s mint ilyen, a mi viszonyaink közt annál nagyobb hiba, minél nagyobb a köz, a mely bennünket a messze előrehaladt nyugati civilizációtól elválaszt. (Igaz, igaz!)

Igaz, hogy a mely nemzet nem lelkesül multja felett, a melynek kebeléből kihalt a kegyelet multja iránt, az nem érdemi meg a jövőt; de szintoly alapigazság az is, hogy a mely nemzet csak multja felett mereng: az rendesen elszalasztja a jövőt. (Helyeslő felkiáltások.) Vannak mások, a kik összes politikai programjukat e jelszóban foglalják össze: 1848. Hálával kell meghajolnunk ezen örökké emlékeztető tör. hozás előtt, de nem szabad szem elől tévesztelnünk, hogy e törv. hozás legfőbb érdeme s tulajdonképeni jelentősége abban állott, hogy halomra dönté az 1848-ig fennállott politikai rendszert, mely a korszerű haladással, a valódi reformmal elvi ellentétet képezett. (Helyes, igaz!); halomra dönté a korábbi rendszert, a nélkül azonban, hogy ideje lett volna az új politikai rendszer egész szervezetét megalkotnia. Egy magában örök becsü, de mégis csonka művet hagyott az hátra, a melyet az utána következett törvényhozásnak kellett volna befejeznie, kiegészítenie. De közbejött az események vihára, mely a munka folytatását lehetetlenné tette. Törvényhozásunk az idő óta majdnem két évtizedig szünetelt, míg a korolyást előbbre haladt, új eszméket hozva felszínre, s új viszonyokat teremtvé, a melyek addig nem ismert új követelményekkel álltak elő. Nekünk ma már ezeket is számba kell vennünk. (Igaz!)

Én tehát az 1848-iki törvényeket csak kiindulási pontul fogadhatom el, de nem tekinthetem azokat végeczélul; — a végeczél nem lehet más, mint a nemzeti lét biztosítása és a szellemi s anyagi jólét fejlesztése. (Helyeslő.) Az eszközök e célra különbözők, a repülő s a változó viszonyok szerint, s az államférfiúi bölcsesség titka épen abban áll: a célravezető eszköz az időhöz, s a körülményekhez képest helyesen megválasztani s óvatosan kerülni azon tévedést, mely akár ábrándozásból, akár előítéletből, akár pedig bizonyos jelszavak iránti előszeretettől, a cél az eszközöknek alárendelne.

S épen azért ragaszkodom a közjogi alaphoz, a melyet a mult országgyűlés az 1867: 12-ik törvényeikkbe iktatott. Ragaszkodom ahoz: mert látom és tapasztalom, hogy helyreállítva az egyetértést fejedelem és nemzet közt, barátokat és szövetségeseiket teremtvé ott, hol eddig ellenfeleket láttunk, állami consolidatióknak és a nemzet felvirágozásának mind a szellemi, mind az anyagi téren a lefolyt rövid két év alatt is oly lendületet adott, a mely legmerészebb reményeinket is tulszárnyalá. (Helyeslő.) Ragaszkodom ahoz: mert a bizonyos jót nem akarom kockáztatni a bizonytalanságra, még akkor sem, ha ez jobbnak ígérkeznék. (Igaz; helyes!) Ragaszkodom ez alapoz; mert nemzetemre nézve alig képzelhetnék nagyobb szerencsétlentéget, veszélyesebb visszaesést, mint ha a régi közjogi viszály ismét megújulna s ezáltal örvendetesen megindult nemzeti consolidatióknak újra megakasztatnék. Ragaszkodni fogok ahoz mindaddig, míg idő és tapasztalat meg nem győznek arról, hogy az a más, a mit még nem ismerünk, és a mi érdekeinkre nézve nemcsak kedvezőbb volna mind-

annyi tényező önkéntes beleegyezésével, minden rázkodás, minden válság nélkül el lesz érhető. (Helyeslő.)

A mi a belreformok kérdését illeti, azok oly tömegesen nyomulnak előtérbe, hogy napokig kellene önök becses türelmét fárasztanom, ha nézeteimet azokra nézve egyenként elősorolni akarnám. Engedjék meg tehát, t. polgártársaim, hogy csak a főbbekre szorítkozzam, azokra, a melyekre én részint egyéniségemnél, részint mostani állásomnál fogva legnagyobb súlyt helyezek.

Mindenek fölött óhajtom és törekedni fogok, hogy a szabad föld és birtok eszméje, a mely az 1848-iki törvényekben foglaltatik, minden következményeivel együtt a jövő országgyűlés folyama alatt testté váljék. (Hosszas éljenzés.) Ezt nem csak a nemzeti becsület, nem csak a jogegyenlőség elve, hanem a józan közgazdaság érdekei is sürögösen követelik. Kell, hogy mindenütt, a hol az urbéri rendezések befejeztettek, a nemei és nem-nemesi birtok közti különbség elenyészszék; kell, hogy megszűnjék az urbéri birtokok szétadarabolására nézve eddig fennállott tilalom (Éljenzés, helyeslő), a mely sok esetben a szegény adós összes birtokát a dozsóra ütötte, holott a rajta fekvő terheket néha egy vagy két hold eladásának árán képes lett volna törleszteni. (Ugy van; igaz; helyes!)

Akarom, s egész erőlylyel oda fogok hatni, hogy a hűbéri viszonyoknak minden egyéb, még fennlévő maradványai eltűnjenek e haza földjéről (éljenzés); hogy ennél fogva a vadászati, halászati, italmelési, vízi és malomjog, a jogegyenlőség elvének megfelelőleg szabályoztassanak (hosszas éljen-kiáltások); s hogy az udvartelki s a telepítvényi birtokok tulajdonosai s birtokosai közti viszony, a multa nézve a méltányosság alapján, a jövőre nézve pedig olyképp rendeztesék, miszerint abból a hűbéri köteleknek egy új faja ne támadhasson. (Helyeslő.)

Azt hiszem, mondanom sem kell, hogy mindezt a tulajdon sérelme nélkül, megfelelő kárpotlás mellett s az ország követítése által körülbelül oly módon óhajtom eszközölni, a mint a szülő-tartozások megváltása szabályoztatott. A tulajdon oly szentnek és sérthetetlennek tartom, hogy ahoz az államnak még végső szükség esetében sem szabad nyulnia kisajátítás, azaz kártalanítás nélkül. (Helyeslő.) De a nép nem is akarja s nem is akarhatja azt, mert hiszen jogegyenlőség az, a mit követel, a tulajdon megtámadása pedig nem jogegyenlőség, az hanem jogtiporás volna. (Helyeslő.) Nem akarja, s nem akarhatja a nép más tulajdonát, mert a nép tudja legjobban, hogy rendesen csak azon van áldás, a mit saját kezünk munkájával szerezünk.

Én is nép kebelén nevedtem; annak érzületét, gondolkodása módját örökölttem (hosszas éljenzés); együtt érezek és élek a néppel (viháros éljenzés), s épen ezért bátran merem a nép nevében az önértet egész méltóságával elmondani: „Nekünk is van nemesi czimerünk, a melyet keblünkben hordozunk s a mely a szív és lélek nemességében áll. (Hosszas, szűnni nem akaró élyenzés) Senki sem viseltethetik nagyobb tisztelettel a tulajdon szentsége iránt, mint mi; mert senki sem ismeri annyira annak becsét mint mi, — a kik veritékes munkával szereztük meg mindazt, a mit sajátunknak mondhatunk. (Igaz, helyes!) A mi elemünk és büszkeségünk a munka. Nem mások tulajdona, nem ajándék az, a mire vágyakozunk, hanem a jog; munkánk árán mindazt megszerezhetni, a mit bárki más birni feljogsoitva van. (Helyes.) Az ajándék gyakran megszegyenit, megaláz; ellenben a munka gyümölcse nem csak anyagi jutalmat rejt magában, hanem becsületet is szerez, a mely felemel.“ (Hosszas éljenzés.) (Vége köv.)

Külpolitikai szemle.

Maros-Vásárhely, 1869. márt. 1.

KELETI ÜGYEK. Mintegy utóhangul a keleti ügyekhez, közöljük a görög kormány feletét a párisi konferentia elnökéhez, Lavalette marquishoz, mely lényegében a következő:

„A konferentia tanácskozásainak eredményét az egész görög nép fájdalommal fogadta: s minthogy a ministerválaság több napig tartott, azért késétt válasza. Mihelyt azonban a kabinet megalakult, komoly megfontolás alá vette a nyilatkozatot. A királyi kormány szomoruan értesült, hogy a párisi görög követ nem vehe-

tett részt a konferentia munkájában, azon alárendelt állás miatt, melyet neki a porta követével szemben adtak. A hat európai nagyhatalmasságok egyetértése s azon nyilatkozatával szemben, hogy a felhatalmazottak minden tény kérdést kerülve, azon szabályok felállítását tartották szem előtt, melyeknek a Görög-Törökország közötti viszonyokra kell vonatkoznok; a görög kormány azon nemzetközi általános jogi elveket, melyek a konferentia nyilatkozatában vannak foglalva, helyesli, elfogadja s el van határozva, magatartását azokhoz alkalmazni.“

BELGIUM. A vasúti kérdés be van fejezve, s az egész ügy ma-holnap eltűnik a napi-rendről. A belga senatus f. hó 20-kán megszavazta a vasúti törvényjavaslatot, melyet a képviselőház már elfogadott volt. Ez ügyben a miniszterelnök Frére-Orban tartott egy hosszú beszédet, melyben kimutatta, hogy a kérdéses törvénynek nincs semmi politikai célja; hogy azt tisztán államgazdasági tekintetek sugallták, s hogy Belgium változatlan barátsággal van Franciaország iránt.

Ez a nyilatkozat a francia felhivatalos sajtót teljességgel nem elégti ki. Tényt követel s nem szavakat. Ezzel szemben a független sajtó, a felhivatalos rohamos kitörését épen nem osztja.

FRANCZIAORSZÁG. A törvényhozó testületben közelebbről azon száz millió frank visszafizetése felől folyt a vita, melylyel Páris városa tartozik egyik francia banknak, a középítkezésekre tett költségek fejében. A mint olvasóink tudják, Párisban nagy átalakítások történtek. A kormány azt mondta szépészeti s egészségügyi tekintetből; ellenségei azt állíták, hogy hadászati célból, hogy a széles és egyenes utcákon a szomorú hirességű torlasz-építés lehetlenné tétessék. Ezen nagymérvű átalakításra kellett a pénz. Most az ellenzék nevezetesebb szónokai oda nyilatkoznak: hogy ez átalakításra nem volt szükség; hogy az a demokratia ellenes munka volt, melyet azoknak kell viselni, kiknek sem palotájok, sem házak nincsen. Az építkezés szükségét a kormány azzal védte, hogy a népesség nő; s nem csak a közlekedés, hanem a vallás, nevelésről is kell gondoskodni. Hogy mily befolyása volt a kiadásnak, bizonyítja az, hogy az ingatlan vagyon 5%; a munka-díj 25—30%-al emelkedett; a halandóság kevesebbedt, 1831-ben 11-re, most 17-re esik egy szüklüködő. Ez a vita még nincs befejezve.

OROSZORSZÁG. Varsóból írják, hogy czenstochani zárdának századok óta felhalmozott kincsei, melyek közül csak az ékszerek mintegy 200,000 ezüst rubelt érnek, az orosz kormány által lefoglaltattak, s a zárdá jövedelmei kormányi ellenőrség alá helyeztetek. A zárdá számos papjainak csekély évi fizetés határozatott. A zárdai nyomdát elkobozták, okul adván, hogy ezt az utolsó lengyel forradalmi célokra használták.

Geiger J. Albert hangversenye.

Maros-Vásárhely szellemi élv után sovárgó közönsége egy óhaját látta teljesülő félben, midőn a falragaszok és a széthordott program Geiger hangversenyére hívott meg bennünket. A hangverseny mult szombaton, Lénárt termében, szép sikerrel, igen szép közönség előtt ment végbe.

A hangverseny „Don Juan“ nyitányával kezdődött; a zenekedvelők nagy része előtt már ismeretes, — és csakis igen jól előadva élvezhető — darabot Geiger és Koronka urak kitünő sikerrel adták elő. Ezt követé Rubinstein „Barcarolle“-ja, és romance „Othellóból“ — mindkettőt Geiger úr játszta s a művész kitünő gyakorlottsága és előadásáról győzé meg újra a közönséget. A harmadik darab Steveniers „La Prière“ című darabja volt, melyet Mentovich Gy. úr játszott hegedűn, zongorakísérettel. *)

Schumann „Bölesódala“ és a Concert-polka, Wallace-tól, melyeket Geiger úr játszott, csak a már elmondott dicséret ismétlésére ösztönöz. Vályi Gábor úr éneklése, mint mindig, úgy most is igen jól sikerült; Geiger egyik szép szerzeményét, a „Vándor“ című dalt éneklé, s a kedvelt dalt ismételnie kellett a kedvelt énekesnek, a közönség kíváncsátára.

A hangverseny egyik legérdekesebb részét képezé hangversenyző legujabb, 5 arannyal díjazott magyar zamatu zeneszerzeménye „Allegro confuoco“, melyben a dallamosság a technikai nehézségekkel egyesítve, habár egyszeri hallásra

*) Engedje meg t. tudósítónk, hogy egy kiérdemlett dicséretszót toldjunk ehhez. Szerk.

igen nehéz középszerű ismerettel bíró műkedvelőnek teljesen átérteni, — megtevé hatását a hallgatókra. Gr. Lázár Vincze úr éneke — Schubert „Erlkönig“-je — sikerültnek mondható, habár nem ártott volna kissé hangosabban énekelni: a hangtalanság okául egy kis elfogultságot, vagy talán lehangoltságot kell tulajdonítanunk. Azt sem bánta volna a magyar közönség, ha a dalt magyar szöveggel hallja vala.

Az élvezetes hangverseny, a már egyszer kitűnő sikerrel előadott „Tell Vilmos“ nyitánnyal végződött, melyet Geiger és Koronka urak játsztak zongorán, — s az egész közönség a legnagyobb meglepéssel távozott, s ha volt elégedetlenség, ennek oka nem lehetett egyéb, mint az, hogy miért nem tartott tovább a hangverseny.

Mint halljuk, Geiger úr nem sokára egy hangversenyben jelesebb tanítványait szándékozik bemutatni a közönség előtt; óhajtjuk, hogy a kitűnő tanító és művész e hangversenye is hasonló sikerrel folyjon le.

— i —

VEGYES.

* **József Főherczeg**, a magyar honvédség főparancsnoka, a m. tudományos akadémia tüzkarának pótlásához 1000 o. é. frttal járult. Ugyan e célra már többen is adakoztak, így a fehérvári r. k. püspök 500, Wenkheim Krisztina bárónő 100, Göndöcs Benedek 200, a kani-zsai takarékpénztár 50, Pappenheim ur 100, az „Alföldi Hírlap“ 10 forintot.

* **In vino veritas** s ha ez igaz, akkor a város második balképviselő jelöltje tiszteletes Kovács Áron ur lesz, — legalább a hír azt beszéli, hogy a multkor Tisza-előadás estéjén a baloldali kitűnőségek Lénárt Károly vendég-lőjében mulatozván: Lázár Ádám (megint gyik-leső és mitroczi nélkül) poharat emelt az említett tiszteletes urra, mint a másik baloldali képviselőjelöltre. Eszünkbe jut itt, hogy Berzenczey olyan formátt mondott beszédében, hogy üveg nélkül nem is lenne világosság. Csak szeretnők tudni: tele, vagy üres üveget értett?

* **Tisza Lászlónak** fáklyás-zenét is akar-ak a multkor adni. De a csudalató népség

hiában csoportosult késő estig szállása előtt: a fáklyás-menet elmaradt. A hír aztán azt be-szélte, hogy a begyűlt 400 frtot az illetők jobbnak láták jótékony-célra adni. Végére jártunk a dolognak, mely abból áll, hogy gyűlt be 400 frt helyett 45= negyvenöt frt (a mint mondják többnyire román testvéreinktől —) s azt a rendezőség az adakozóknak vissza is szolgáltatta.

* A „M. P.“ táviratoztja magának, hogy „febr. 27-kén marosszéki pártgyűlés Ny.-Szeredán.“ Az a „marosszéki pártgyűlés“ pe-dig állott 70 emberből, akkor a mikor csak a felső-kerületi választók száma is 3000 felé jár. A csak harmadrészen választókból álló s végül meg is apadt hallgatóság előtt beszélt Berzky Sándor, mint jelölt s Berzenczey László, mint a jelölt ajánlója. Ez utóbbi ter-mészetesen az érdemes jobboldali jelölt: id. gr. Teleky Domoskos ellen forgatta ismert fegy-verét, — s beszédéből a többek közt meg le-hetett érteni, hogy a só árrának leszállítását neki köszönhetjük (!), — s még azt is, hogy Berzky Sándor nem valami nagy kapacitás, de mellette lesz Berzenczey, s majd ügyel ő rá! Csak hogy előbb miudkettőnek meg kell választatnia, hogy legyen kinek és kire ügyelni...

(—nt—) **Tisza L. et comp.** bajusz- és szakáll gyárt szándékoznak, részvények alapján állítani honatyákká candidált hongyerekek szá-mára. Ugy mondják, ebbéli folyamodásukat már be is adták a kereskedelmi miniszteriumhoz.

* **Ha valaki** minden most megjelenő ma-gyar lapot jártni kíván: ez egy évben 908 frt. 26 krba kerül. A magyarországi német lapok 602 frt 66 krba, (a miből látható, hogy meny-nyi nálunk még mindig a német szó, nyomtatva is.) Valamennyi magyarországi szláv lap 177 frt 30 krba, a románok 80 frtba, az egy olasz lap 7 frtba, az egy latin közlöny 2 frt. Ha pedig valaki a Magyarországon megjelenő minden lapra előfizetne: egy évben 1837 frt 22 krt kellene kiadnia.

A kiadó-hivatal üzenete.

Mltgs b. K. I. urnak N.-Enyeden. F. év elejétől kezdődőleg teljes számu példányokkal nem szolgálhatunk; azonban küldjük a lapot márcziustól szeptember végéig; márczius hóra kérünk még 50 krt.

Bécsi börzei árkelet.

(1869. február 25-én.)

5% metalliques	64.—
5% nemzeti kölcsön	72.—
1860 államkölcsön	104.60
Bankrészvény	732.—
Hitelrészvény	294.80
London	123.—
Ezüst	121.—
Arany	5.80

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

SZÁSZ BÉLA.

Nyilttér.

Nyilvános köszönet. Szomoru, de pol-gártársaim érdekében fontos kötelmet akarok le-róni, midőn ez alkalommal nyilvános köszönetet mondok a „Haza“ magyar élet-biztosító bank-nak, azon lelkiismeretes pontosságért, melyet az Istenben boldogult nőm, néhai Albert Sára halála által nekem és családomnak — ezelőtt 5 hóval — halála esetére biztosított 500 forinto-kat o. é. itteni ügynöke által — kifizettette. Követendő példa végett akarom az élet-biztosi-tásnak e nemét — melynek áldását most tapasztalom — mindenkivel ösmertetni, mert a leg-szükségesebbeknek nélkülözésétől ment meg most, midőn — előbb bár nélkülözéssel, de a csalá-dot fenntartó kar segélyével megtakarított, — de tőkém nem gyűjthető — filléreinket — a tá-volban hitt; de igen is gyorsan s véletlenül be-következett halálesetre — e jótévő intézetbe te-vők. A legsúlyosabb aggodalmaktól ment meg e tőke, melyre e rövid idő alatt alig tevénk né-mi alapot. Véres-verejték, s évek során ernye-detlen szorgalom után sem igen képes napjaink-ban az iparos, magán erőn kedves óvéinek azon időre, melyben őket többé nem ölelheti, — oly tőkét hagyni, mely megmentse őket a könyörü-let kényerének keserűségétől. De van intézmény, mely a gyakran emlegetett multnak jó időit ha csak némileg is — pótolja, s a veszteség fájdal-mait is sokban enyhíti; ez a biztosítás. Sa-ját javam után tehát melegen ajánlom minden-kinek, különösen pedig hazám iparos osztályá-nak, hogy siessenek családjaikat e jótétemény-ben részessé téve — magukat és őket — a ké-tes jövőnek aggályaitól megmenteni. A külön-bféle biztosító-társaságok közül pedig, mint egyi-ket a legüdvösebb hazai intézetek közül, jó lé-lekkel ajánlhatom a „Haza“ magyar életbizto-sító bankot. N.-Enyeden, januárius 4-én 1869.

Id. Vetsei Ferencz,
n.-enyedi polgár és tanácsesi esküdt.

HIRDETMEÉNYEK.

VICTORIA biztosítótársaság
(17.) **Kolozsvártt.**
Biztosításokat elfogad:
TÜZ- és JÉGKÁROK
ellen,
a legjutányosabb díjszámítás s legkedvezőbb feltételek mellett.

TÜZ ELLEN: Lak- és gazdasági épületek, gyárok, kereskedelmi raktárok, bútorok gazdasági eszközök, marhák, lovak stb. bentégés ellen. Gabonafélék és takarmány stb., stb.

JÉG ELLEN: Minden mezei termékek, mint takarmányfüvek, törökbúza, szemes gabonák, dohány, olajnövények, szőlő.

Díjazás- és egyéb kedvezményekre nézve kiváló figyelemben különösen az erdélyi közön-ség részesül.

Károk a központ közelségénél fogva, azon-nal fizettetnek.

Feltételek s közelebbi tájékozás nyerhető **Maros-Vásárhelytt, Szőlősi Sámuel, No-vák Bogdán** uraknál, vidéken a minden fonto-sabb ponton felállított ügynököknél.

(22)
Kiadó szállások.
A szt-miklósutczai 708-ik számu Veress-házban 22 szo-ba, akár egyenként, akár nagyobb lakásonként, jövő Szent-György-naptól fogva, egész évre
haszonbérbe kiadó.
Értekezhetni, az említett házban, **Maurer Bélával.**

(19) 4—4
64-beli sorsjegy-igérvények.
A húzás márczius 1-én; ára 2 frt 50 kr. o. é.; bélyegdíj 50 kr.

Főnyeremény **200,000** forint o. é.

I-só magyar
BÁNYA-SORSJEGYEK,
50 kr. dbja,
egymillió értékű nyereményekkel kaphatók
Kádbébo Istvánnál M.-Vásárhelytt.

Vidéki megbízások pontosan teljesít-tetnek.

Alólírt tisztelettel tudatja, miszerint a közeledő országgyűlési követválasztásokra ugy a jobb-, mint baloldal részéről **szavazó jegyeket** és oly **programmokat**, melyek a sajtótörvényekkel összeütközésbe nem jönek — a legnagyobb titoktartás mellett, elvállal és pontosan elkészít.

Imreh Sándor, nyomdász.